

**Araştırma Makalesi**

**Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Somut Olmayan Kültürel Mirasa Yönelik Tutum ve Farkındalıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi**

*Examining of Social Studies Teacher Candidates' Attitudes and Awareness towards Intangible Cultural Heritage in Terms of Various Variables*

|                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Davut GÜREL</b><br>Dr. Öğretim Üyesi, Bartın Üniversitesi<br>Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi<br>Anabilim Dalı<br><a href="mailto:gureldavut@gmail.com">gureldavut@gmail.com</a><br><a href="https://orcid.org/0000-0003-2309-9202">https://orcid.org/0000-0003-2309-9202</a> | <b>Turhan ÇETİN</b><br>Prof. Dr. Gazi Üniversitesi<br>Gazi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi<br>Anabilim Dalı<br><a href="mailto:cetin.turhan@gmail.com">cetin.turhan@gmail.com</a><br><a href="https://orcid.org/0000-0002-2229-5255">https://orcid.org/0000-0002-2229-5255</a> |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                             |                                      |                                   |
|---------------------------------------------|--------------------------------------|-----------------------------------|
| <b>Makale Gönderme Tarihi</b><br>05.08.2020 | <b>Revizyon Tarihi</b><br>16.10.2020 | <b>Kabul Tarihi</b><br>21.10.2020 |
|---------------------------------------------|--------------------------------------|-----------------------------------|

**Öz**

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutum ve farkındalıklarının çeşitli değişkenler yönünden belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan 1,2,3 ve 4. sınıf düzeyinden toplam 196 sosyal bilgiler öğretmen adayı oluşturmaktadır. Nicel betimsel araştırma yöntemine göre tasarlanan çalışmada veriler Gürel ve Çetin (2018) tarafından geliştirilen ve konuya uyarlanan 5'li Likert tipi tutum anketi ve yine araştırmacılar tarafından hazırlanan başarı testi ile toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 20 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada ulaşılan sonuçlara göre, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutumlarının genel olarak yüksek olmasına rağmen başarı düzeylerinin ve farkındalıklarının düşük olduğu görülmüştür. Bununla birlikte öğretmen adaylarının tutum ve farkındalıklarının cinsiyet, sınıf düzeyi, ikamet yeri ve akademik not ortalaması gibi değişkenlerin bazılarında etkilenebildiği sonucuna ulaşılmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Sosyal bilgiler, öğretmen adayları, somut olmayan kültürel miras, tutum, başarı düzeyi.

**Abstract**

In this study, it is aimed to determine the attitudes and awareness of social studies teacher candidates towards intangible cultural heritage as regards to various parameters. The study was carried out 196 social studies candidates from 1,2,3 and 4. grade levels studying at Gazi University Faculty of Education. In this study designed according to the quantitative descriptive research method, the data were collected through a 5-point Likert-type attitude questionnaire developed by Gürel and Çetin (2018) and an achievement test prepared by the researchers. The data obtained were analyzed using the SPSS 20 package program. According to the results of research, although the attitudes of social studies teacher candidates towards intangible cultural

**Önerilen Atıf /Suggested Citation**

Gürel, D., Çetin, T. 2020. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Somut Olmayan Kültürel Mirasa Yönelik Tutum ve Farkındalıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 55(4), 2190-2205

heritage are generally high, their success levels and awareness are low. In addition, it was concluded that the attitudes and awareness of teacher candidates may be affected by some of the variables such as gender, grade level, place of residence and cumulative grade point average.

**Key Words:** *Social studies, teacher candidates, intangible cultural heritage, attitude, success level.*

## Giriş

Toplumların sahip olduğu kültür antropolojik açıdan bütün bir yaşam biçimi olarak ifade edilebilir (Williams, 1993, s. 210). Bu bakımdan her toplumun kültürü kendine özgü özelliklere sahiptir ve onu diğer kültürlerden ayırmaktadır. Oğuzkan da (1993, s. 91) kültürü, bir toplumu ya da halkı duyuş, düşünüş, yaşayış bakımından öbür toplumlardan ayıran ve gerek özdeksel (maddi), gerek tinsel (manevi) alanlarda oluşturulan ürünlerin tümü olarak tanımlamaktadır. Tanımdan da anlaşıldığı üzere kültür bir topluma özgüdür ve maddi ve manevi olmak üzere iki temel boyutu bulunmaktadır. Aynı zamanda geçmişten geleceğe taşınan bütün kültürel öğeler kültürel miras olarak adlandırılmaktadır (Artun, 2008). Kültürün kale, heykel, para vb. maddi yönünü oluşturulan unsurlarını somut kültürel miras; sözlü gelenekler, halk dansları, doğa ve evrenle ilgili uygulamalar, el sanatları, tören ve ritüeller gibi manevi yönünü ve geleneksel olarak aktarılan gelen beceriye dayalı olan unsurlarını ise Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM) olarak ifade etmek mümkündür (Kirshenblatt-Gimblett, 2004; Gürel, 2018).

Tüm kültürler tamamen durağan bir yapıya sahip değildirler ve zamanla değişebilmektedir. Kültürlerin tarihsel süreç içerisinde yaşamış oldukları bu değişim bilim ve teknolojinin gelişmesiyle ve insanlar arası etkileşimin hiç olmadığı kadar artmasıyla birlikte endişe verici olmaya başlamıştır. Bu nedenle de hemen her toplum ulusal veya uluslararası düzeyde kültürel özelliklerini koruma çabası içine girmektedir. Bu girişimler içinde şüphesiz en önemlisi de Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) öncülüğünde sürdürülen çalışmalardır. UNESCO tarafından 2003 yılına kadar yapılan çalışmalarda daha çok somut kültürel miras unsurlarının korunması için çalışılmış olsa da bu yılda yapılan bir toplantıda imzalanan “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi” ile SOKÜM hem tanımlanmış hem de uluslararası alanda bu kapsama giren kültürel öğelerin korunması için bir dayanak oluşturulmuştur.

Sözleşmede SOKÜM’ün kapsamı 2. Maddede belirtilmiştir. Buna göre SOKÜM toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânları kapsamaktadır (Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi, 2003). Aynı maddede bu mirasın toplumların birbiriyle ve doğayla etkileşimleri ile sürekli olarak yeniden yaratıldığını, bunun toplumlara bir devamlılık duygusu verdiği ve insan yaratıcılığına katkı sunduğu belirtilmektedir. Ayrıca, SOKÜM’ün sözlü gelenekler ve anlatımlar; doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar; gösteri sanatları, toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler; el sanatları geleneği olmak üzere beş temel alandan oluştuğu da bu maddede ifade edilmiştir. Sözleşme kapsamında “İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel miras Temsili Listesi” hazırlanmaktadır ve bu liste her yıl yeni bir kültürel unsurun eklenmesiyle güncellenmektedir. Bu listeye Türkiye’den ilk olarak 2008 yılında Meddahlık ve Mevlevi Sema Töreni son olarak ise 2019 yılında Geleneksel Türk Okçuluğu olmak üzere toplam 18 unsur kaydedirilmiştir.

SOKÜM unsurları milli kültürün en önemli parçalarını oluşturmaktadır. Milli kültür ise toplumlara şahsiyetini veren özelliklerin bütünü olarak ifade edilebilir. Bu mirasın korunması ve toplumun devamının sağlanması da ancak bu kültürün gelecek kuşaklara aktarılması ile mümkündür (Şahin ve Yaylı, 2016; Süleymanov, 2004). Bunun için ise özellikle de gençlerin kültürel farkındalığının ve kültürel mirasa yönelik duyarlılıklarının artırılması gerekmektedir. Bu konuda da eğitim kurumlarına oldukça önemli görevler düşmektedir. Çünkü eğitim kurumları, aile ortamında çocuğa kazandırılan kültürel değerlerin pekiştirilmesi ve geliştirilmesi ile öncelikle çocuğun toplumla bütünleşmesi daha sonra ise edindiği kültürel değerleri yaşatması için gerekli bilincin oluşmasına katkı sunmaktadır (Tezcan, 2015; Smith, 2007; Türker, 1994). Kültürün bireyler tarafından toplumdan öğrenilerek kazanıldığı düşünüldüğünde eğitim ortamında etkili bir

kültür aktarımıyla genç nesiller, kültürel değerlerini koruma ve geleceğe taşıma bilincine sahip olarak yetişeceklerdir. Aynı zamanda eğitim kademesi gözetilmeksizin kültürel değerlere dayalı böyle bir eğitimle bireyin kendisine ve içinde yaşadığı topluma yabancılaşmasının de önüne geçilmiş olacaktır (Türker, 1994).

Günümüzde dünyasında internetin hayatın pek çok alanında etkin olarak kullanılmasıyla ve küreselleşmeyle birlikte güçlü kültürlerin zayıf kültürler üzerindeki etkisi de iyice belirgin hale gelmeye başlamıştır. Özellikle de popüler kültürün genç nesiller arasında yaygınlaşması onların kendi kültürlerine yabancılaşmasına neden olabilmektedir (Held, McGrew, Goldblatt ve Perraton, 2010). Konuyla ilgili olarak Oğuz (2010) günümüz çocuklarının Robinhood, Pamuk Prenses gibi yabancı kültürlerle ait değerleri Türk kültürünün önemli değerlerinden olan Köroğlu'ndan Zümrüdü Anka'dan daha iyi tanıdığını ifade etmektedir. Oğuz (2008) ayrıca, üniversite öğrencilerinin Şükran Günü ve Cadılar Bayramı gibi yabancı kültürlerle ait değerlere ilişkin az çok bilgiye sahipken Mayıs Yedisi veya Çiğdem Günü gibi Türk kültürüne ait değerleri bilmediğini belirtmektedir. Bu durum genç neslin özellikle de popüler kültürün etkisi altında kalarak kendi değerlerine yabancılaşmaya başladığının bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Bununla birlikte egemen kültürlerin farklı unsurlarının diğer kültürler üzerindeki olumsuz etkisini de göstermektedir. Toplamların sahip olduğu kültürlerin gelişimi asırlar süren bir süreçte sahiptir ve şüphesiz bu gelişimde farklı kültürlerin etkisi de bulunmaktadır. Fakat, bu etki toplumların milli varlığına uygun olmazsa o toplumları öldürebilir (Kaplan, 2001). Bu nedenle özellikle de yabancı kültürlerin üzerlerinde etkisini daha fazla gösterdiği genç neslin kendi kültürlerini tanımaları, toplumların geleceğinin teminat altına alınması için oldukça önemlidir (Tezcan, 2015).

Eğitim ve kültür arasındaki ilişkiye bakıldığında eğitimin oldukça etkili bir gelenek taşıyıcısı ve örgütleyicisi olarak görülmektedir (Williams, 1993, s. 187). Eğitimin kültür aktarımında edindiği rol göz önüne alınınca amaçları ve içeriği yönüyle ilk öğretim düzeyinde verilen Sosyal bilgiler dersinin önemi daha iyi anlaşılmaktadır (Sözer, 2008; Deveci, 2009; Çengelci, 2012; Gürel ve Çetin, 2018). Sosyal bilgiler dersinin özellikle de “Kültür ve Miras” öğrenme alanında verilen kültürel değerlerin çocuklarda hem somut hem de SOKÜM’e yönelik bilgilerini artırma, bu miras öğelerini korumaya ve geliştirmeye yönelik bilinç oluşturma amaçlanmaktadır (MEB, 2005). Tüm bu amaçların gerçekleşmesi ise ancak kültürel mirasa yönelik gerekli duyarlılığa, farkındalığa ve bilgiye sahip sosyal bilgiler öğretmenlerinin yetiştirilmesi ile olacaktır (Ablak, Dikmenli ve Çetin, 2014). Bu durum sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kültürel mirasa ilişkin bilgi, tutum ve farkındalıklarının araştırılmasını önemli kılmaktadır.

Bir kültürün değerleri, inanç ve normları insanların zihninde yer eden ancak manevi varlığı olan şeylerdir. Bunların doğrudan gözlemlenmesi imkansızdır (Güngör, 2011, s. 57). Bununla birlikte SOKÜM’ün temel alanlarına ilişkin olarak üniversite gençlerinin farkındalıkları ve bu mirasa yönelik tutumlarını belirlemek için hazırlanacak olan bir bilgi testi ve anket bizlere bu konuda fikir verebilecektir. Bu çalışmada da Türkiye’de bir devlet üniversitesinde sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında öğrenim gören öğrencilerin SOKÜM’e ilişkin tutum ve farkındalıklarının araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

- Sosyal bilgiler öğretmen adayları SOKÜM’e ilişkin ilgi ve farkındalıklarını artırmak için neler yapmaktadır?
- Sosyal bilgiler öğretmen adayları SOKÜM’e yönelik başarı puanları ve tutum düzeyleri nasıldır?
- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyet, sınıf ve yerleşim yerlerine göre SOKÜM’e yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyet, sınıf ve yerleşim yerlerine göre SOKÜM tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının SOKÜM tutumları ve bilgi düzeyleri arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır?

## Yöntem

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının SOKÜM’e ilişkin tutumlarını, SOKÜM bilgi düzeylerini ve konuyla ilgili bilgi ve farkındalıklarını artırmak için neler yaptıklarının belirlenmesine yönelik genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modellerinde evreni temsil edebilecek belirli bir örneklem grubunun alınması, bu örneklemle ilgili çalışılması ve elde edilen sonuçların evrene genellemesini ifade eder (Kıncal, 2010, s. 110). Bununla birlikte iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkileri belirlemek veya neden-sonuçlarla ilgili ipuçları elde edebilme amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013, s. 15). Bu çalışmada da araştırmacılar tarafından geliştirilen veri toplama araçları kullanılarak araştırmanın evreni temsil ettiği düşünülen örneklem grubunda yer alan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının genel tarama modeliyle SOKÜM’e yönelik tutumları ile SOKÜM başarılarına yönelik mevcut durum ortaya konulmuş, ilişkisel tarama modeliyle de bu değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı incelenmiştir.

## Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesinde 2018–2019 öğretim yılında sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında öğrenim görmekte olan toplam 196 sosyal bilgiler öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışmanın yapıldığı kurumun seçilmesinde amaçsal örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi, sosyal bilgiler öğretmenlerinin seçilmesinde ise diğer bir amaçsal örnekleme yöntemi olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Büyüköztürk vd., 2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının seçilmesinde ölçüt ise ilköğretim düzeyinde somut olmayan kültürel miras konularının sosyal bilgiler dersi aracılığıyla yoğun olarak verilmesidir. Çalışma grubunu oluşturan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik not ortalamaları ve ikamet yerlerine ilişkin bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

**Tablo 1. Öğretmen adaylarının cinsiyet, sınıf düzeyi ve ikamet yerlerine göre frekans ve yüzdeleri**

| Değişkenler    | Alt değişkenler | f   | %   |
|----------------|-----------------|-----|-----|
| Cinsiyet       | Kadın           | 136 | 70  |
|                | Erkek           | 58  | 30  |
|                | Toplam          | 196 | 100 |
| Sınıf düzeyi   | 1.Sınıf         | 52  | 27  |
|                | 2.Sınıf         | 49  | 25  |
|                | 3.Sınıf         | 56  | 29  |
|                | 4.Sınıf         | 39  | 20  |
|                | Toplam          | 196 | 100 |
| Not ortalaması | 2.00-3.00       | 127 | 65  |
|                | 3.00-4.00       | 69  | 35  |
|                | Toplam          | 196 | 100 |
| İkamet yeri    | Köy             | 15  | 8   |
|                | Kasaba/Belde    | 12  | 6   |
|                | İlçe            | 49  | 25  |
|                | İl              | 120 | 61  |
|                | Toplam          | 196 | 100 |

Tablo 1’de yer aldığı üzere katılımcılardan 52’si (%27) 1. sınıf, 49’u (%25) 2. sınıf, 56’sı (%29) 3. sınıf ve 39’u (%20) 4. sınıfta öğrencisidir. Bu öğrencilerden 2.00 altında ortalaması olan öğrenci bulunmayıp öğrencilerden 127’sinin (65) notu 2.00-3.00 aralığında, 69’unun (%35) ise notu 3.00-4.00 arasında bulunmaktadır. İkamet yerlerine göre ise öğrencilerin köyde ikamet edenlerin sayısının 15 (%8), kasaba veya belde ikamet edenlerin sayısının 12 (%6), ilçede ikamet edenlerin sayısının 49 (%25), bir ilde ikamet edenlerin sayısının ise 120 (%61) olduğu

görülmektedir. Buna göre araştırma grubunda bulunan öğrencilerin 3. sınıfta okuyanların, not ortalaması 2.00-3.00 arasında olanların ve ilde ikamet edenlerin oranı diğerlerine göre daha fazladır.

#### *Veri Toplama Araçları*

Araştırmada veri toplama aracı olarak öğretmen adaylarına ait bilgilerin yer aldığı kişisel bilgi formu, SOKÜM başarı testi ve SOKÜM tutum anketi kullanılmıştır. Kişisel bilgi formu ve başarı testi araştırmacılar tarafından uzman görüşleri de alınarak oluşturulmuştur. SOKÜM tutum anketi ise Gürel ve Çetin (2019) tarafından geliştirilen SOKÜM tutum ölçeğinin uyarlanması ile oluşturulmuştur. Ankette beş seçenekli 18 madde yer almaktadır. Ankete ilişkin Cronbach's Alpha güvenirlik kat sayısı ise ,806 bulunmuştur ve bu elde edilen ölçümlerin güvenirliği için oldukça uygun bir oran olarak değerlendirilmektedir (Büyüköztürk vd., 2013, s. 109).

#### *Verilerin Toplanması*

Araştırmada elde edilen veriler, araştırmacılar tarafından oluşturulan bilgi formu, başarı testi ve SOKÜM tutum anketi kullanılarak toplanmıştır. Oluşturulan bilgi formu, test ve anketler uygulanmadan önce katılımcılara gerekli açıklamalar yapılmıştır. Uygulama sonrası hatalı ve eksik girilen formlar elenmiş ve toplam 196 öğrenciden formlar aracılığıyla alınan veriler analize tabi tutulmuştur.

#### *Verilerin Analizi*

Araştırma sürecinde toplanan verilerin analizinde SPSS 22.0 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. İlk olarak kişisel bilgi formunda yer alan bağımsız değişkenlere ve formda yer alan evet-hayır seçenekli sorulara verdikleri cevaplara yönelik betimsel istatistik hesaplamaları yapılmış ve bunların frekans ve yüzdelerine bakılmıştır. Daha sonra öğretmen adaylarının SOKÜM başarı testinden aldıkları puanların ve tutum puanlarının cinsiyet, sınıf düzeyi ve ikamet yeri değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için, verilerin normallik şartlarını sağlayıp sağlamamasına göre, bağımsız gruplar için t-testi, Mann Whitney U Testi, Kruskal-Wallis H Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Gruplar arası farklılığı belirlemek için ise LSD testi yapılmıştır (Can, 2014, s. 126-158). Öğretmen adaylarının SOKÜM başarıları ile tutumları arasındaki ilişkinin düzeyini belirlemek amacıyla korelasyon istatistikleri yapılmıştır.

#### **Bulgular**

Öğretmen adaylarının SOKÜM konusunda bilgi ve farkındalıklarını artırmak için neler yaptıkları, SOKÜM başarıları ve tutumlarına ilişkin elde edilen bulgular araştırma sorularının sırasına göre aşağıda verilmiştir.

*Öğretmen adaylarının SOKÜM'e yönelik bilgi ve farkındalıklarını artırmak için neler yaptıklarına yönelik bulgular*

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının SOKÜM'e yönelik bilgi ve farkındalıklarını artırmak için neler yaptıklarına yönelik sorulan sorulara verdikleri cevaplar ilişkin frekans ve yüzdeler Tablo 2'de gösterilmiştir.

**Tablo 2. Öğretmen adaylarının SOKÜM’e yönelik bilgi ve farkındalık kaynakları**

| Soru                                                                              | Yanıtlar | f   | %     |
|-----------------------------------------------------------------------------------|----------|-----|-------|
| Lisans eğitiminizde SOKÜM ile ilgili sunum, ödev, proje vb. Hazırladınız mı?      | Evet     | 81  | 41,3  |
|                                                                                   | Hayır    | 115 | 58,7  |
|                                                                                   | Toplam   | 196 | 100,0 |
| SOKÜM ile ilgili bir etkinlik kutlamasına (Nevruz, Hıdırellez vb.) katıldınız mı? | Evet     | 125 | 63,8  |
|                                                                                   | Hayır    | 71  | 36,2  |
|                                                                                   | Toplam   | 196 | 100,0 |
| SOKÜM ile ilgili herhangi bir sergi, panel, konferans vb. katıldınız mı?          | Evet     | 66  | 33,7  |
|                                                                                   | Hayır    | 130 | 66,3  |
|                                                                                   | Toplam   | 196 | 100,0 |
| SOKÜM müzesini ziyaret ettiniz mi?                                                | Evet     | 98  | 50,0  |
|                                                                                   | Hayır    | 98  | 50,0  |
|                                                                                   | Toplam   | 196 | 100,0 |

Tablo 2’de verildiği üzere araştırmaya katılan öğretmen adaylarından SOKÜM ile ilgili sunum, ödev, proje vb. hazırlayan öğrencilerin oranı (%41,3) hazırlamayanlarınkinden (%58,7) daha düşüktür. Öğretmen adaylarından SOKÜM ile ilgili herhangi bir etkinliğe katılanların oranı ise (%63,8) katılmayan öğrencilere göre (%36,2) daha yüksektir. Öğretmen adaylarından “SOKÜM ile ilgili herhangi bir sergi, panel, konferans vb. katıldınız mı?” sorusuna olumlu cevap verenlerin oranı (%33,7) olumsuz cevap verenlerinkine göre (%66,3) daha düşüktür. Tablo 2’de verildiği üzere araştırma grubunda bulunanların yarısı (%50,0) üniversite bünyesinde yer alan SOKÜM müzesini ziyaret etmişken diğer yarısının ise (%50,0) henüz ziyaret etmemiştir. Tüm bu verilenlerden hareketle öğretmen adaylarının hemen her bölgede yapılan Nevruz ve Hıdırellez gibi etkinliklere katılım gösterdiği fakat özellikle de sergi, panel, konferans, müze gezisi ödev veya proje hazırlama gibi onların bilişsel bilgi düzeylerini ve farkındalıklarını artırıcı üst düzey etkinliklere yönelik katılımlarının düşük olduğu görülmektedir.

*Sosyal bilgiler öğretmen adayları SOKÜM’e yönelik başarı puanları ve tutum düzeylerinin değerlendirilmesi*

Öğretmen adaylarının SOKÜM başarı testinden aldıkları puanlar incelendiğinde puanların en yüksek 8.00 en düşük 1.00 arasında değiştiği, alınan puanların ortalamasının 2,85, standart sapma değerinin ise 1,376 olduğu görülmüştür. Başarı testinden alınan puanların sağa çarpık grafik oluşturduğu, bu nedenle katılımcıların başarı puanlarının düşük olduğu söylenebilir.

Katılımcıların tutum puanları incelendiğinde ise puanların en yüksek 36.00, en düşük 86.00 arasında değiştiği, puan ortalamalarının 69.00, standart sapmanın ise 8,488 olduğu belirlenmiştir. Tüm bu bulgulardan hareketle katılımcıların SOKÜM’e yönelik tutumlarının ortalamasının üzerinde olmasından ötürü iyi olduğu söylenebilir.

*Öğretmen adaylarının SOKÜM’e yönelik başarı ve tutumlarının bilgi ve farkındalık kaynakları değişkenlerine göre değerlendirilmesi*

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının SOKÜM’e yönelik ödev, sunum, kültürel ve bilimsel etkinlikler ve müze ziyareti gibi bilgi ve farkındalık kaynağı değişkenlerine göre SOKÜM tutum ve başarıları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığına ilişkin yapılan analiz sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

**Tablo 3. Öğretmen adaylarının SOKÜM’e yönelik bilgi ve farkındalık kaynaklarına göre tutum ve başarı puanlarına yönelik bulgular**

| Kaynaklar             | Cevaplar | n   | Puan türü | Ortalama sıra | Sıra toplamı | U        | z      | p     |
|-----------------------|----------|-----|-----------|---------------|--------------|----------|--------|-------|
| Sunum, ödev proje vb. | Evet     | 81  | Tutum     | 105,70        | 13539,50     | 4074,50  | -1,492 | ,136  |
|                       | Hayır    | 115 |           | 93,43         | 5766,50      |          |        |       |
|                       | Toplam   | 196 | Başarı    | 103,92        | 8417,50      | 4218,50  | -1,152 | ,249  |
|                       |          |     |           | 94,68         | 10888,50     |          |        |       |
| Kültürel Etkinlik     | Evet     | 125 | Tutum     | 105,64        | 13205,50     | 3544,50  | -2,342 | ,019* |
|                       | Hayır    | 71  |           | 85,92         | 6100,50      |          |        |       |
|                       | Toplam   | 196 | Başarı    | 100,91        | 12613,50     | 4136,500 | -,809  | ,418  |
|                       |          |     |           | 94,26         | 6692,50      |          |        |       |
| Bilimsel Etkinlik     | Evet     | 66  | Tutum     | 95,55         | 6306,00      | 4095,000 | -,520  | ,603  |
|                       | Hayır    | 130 |           | 100,00        | 13000,00     |          |        |       |
|                       | Toplam   | 196 | Başarı    | 95,02         | 6271,00      | 4060,000 | -,630  | ,528  |
|                       |          |     |           | 100,27        | 13035,00     |          |        |       |
| Müze Ziyareti         | Evet     | 98  | Tutum     | 104,06        | 10197,50     | 4257,500 | -1,373 | ,170  |
|                       | Hayır    | 98  |           | 92,94         | 9108,50      |          |        |       |
|                       | Toplam   | 196 | Başarı    | 95,43         | 9352,50      | 4501,500 | -,778  | ,436  |
|                       |          |     |           | 101,57        | 9953,50      |          |        |       |

Tablo 3’e göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarından SOKÜM’e yönelik bilgi ve farkındalık kaynaklarından olan sunum, ödev proje vb. hazırlama değişkenlerine verdikleri yanıtların göre öğrencilerin SOKÜM’e yönelik hem tutumlarında (z: -1,492, p<,136) hem de başarılarında (z: -1,152, p<,249) anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bununla birlikte öğretmen adaylarının kültürel etkinlik bilgi ve farkındalık kaynağında başarı puanlarında (z: -,809, p<,418) anlamlı bir farklılık yokken tutum puanlarında (z: -2,342, p<,019) anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu durumun nedeni Hıdırellez ve Nevruz gibi kültürel öğelere yönelik ulusal düzeyde etkinliklerin yapıyor olması olabilir. Bilimsel etkinlik bilgi ve farkındalık kaynağının öğrencilerin hem SOKÜM’e yönelik tutumlarında (z: -,520, p<,603) hem de başarılarında (z: -,630, p<,528) anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır. Benzer şekilde müze ziyareti değişkeninin de tutum puanlarında (z: -1,373, p<,170) ve başarı puanlarında (z: -,778, p<,436) anlamlı bir farklılık oluşturmamış olduğu görülmektedir.

*Öğretmen adaylarının SOKÜM’e yönelik başarı ve tutumlarının cinsiyet değişkenlerine göre değerlendirilmesi*

Öğretmen adaylarının SOKÜM başarı testinden ve SOKÜM’e yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann-Whitney U ve bağımsız örnekler t-testi sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

**Tablo 4. Cinsiyete göre öğretmen adaylarının SOKÜM başarı puan ortalamalarına ilişkin bulgular**

| Cinsiyet | n   | Ortalama sıra | Sıra toplamı | U        | z     | p    |
|----------|-----|---------------|--------------|----------|-------|------|
| Kadın    | 138 | 98,11         | 13539,50     | 3948,500 | -,152 | ,880 |
| Erkek    | 58  | 99,42         | 5766,50      |          |       |      |
| Toplam   | 196 |               |              |          |       |      |

Tablo 4’te öğrencilerin cinsiyetlerine göre SOKÜM başarı testi puan ortalamalarına ilişkin anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann-Whitney U Testi yapılmıştır. Kadın öğrencilerin sıra ortalamasının (98,11), erkek öğrencilerin sıra ortalamasının ise (99,42) olduğu görülmektedir. Test sonuçlarına göre erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre sıra ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. Buna rağmen elde edilen veriler ışığında öğrencilerin cinsiyetlerine ilişkin SOKÜM başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir (z: -,152, p<,880).

Öğretmen adaylarının SOKÜM'e yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bağımsız örnekler t-testi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

**Tablo 5. Cinsiyete göre öğretmen adaylarının SOKÜM tutum puan ortalamalarına ilişkin bulgular**

| Cinsiyet | n   | $\bar{x}$ | ss   | t     | sd  | p    |
|----------|-----|-----------|------|-------|-----|------|
| Kadın    | 138 | 70,04     | 8,71 | 2,861 | 192 | ,005 |
| Erkek    | 58  | 66,29     | 7,41 |       |     |      |
| Toplam   | 196 |           |      |       |     |      |

Tablo 5'te, öğretmen SOKÜM tutumlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığıyla ilgili bulgular sunulmuştur. Tablo 5'te verildiği üzere kadın katılımcıların tutum düzeyleri ( $\bar{x} = 70,04$ ) erkek katılımcılardan ( $\bar{x} = 66,29$ ) daha yüksektir. Bununla birlikte sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetleriyle SOKÜM tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ( $t_{192}: 2,861, p<,05$ ).

*Öğretmen adaylarının SOKÜM'e yönelik başarı ve tutumlarının sınıf düzeyi değişkenlerine göre değerlendirilmesi*

Öğretmen adaylarının SOKÜM başarı testinden aldıkları puanların sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis H Testi yapılmış ve sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

**Tablo 6. Öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre sıra ortalamalarına ilişkin bulgular**

| Sınıf Düzeyi | N   | Sıra Ortalamaları | $X^2$ | sd | p    | Fark |
|--------------|-----|-------------------|-------|----|------|------|
| 1.sınıf      | 52  | 86,44             | 8,502 | 3  | ,037 | 1-3  |
| 2.sınıf      | 49  | 93,06             |       |    |      | 2-3  |
| 3.sınıf      | 56  | 115,82            |       |    |      |      |
| 4.sınıf      | 39  | 96,54             |       |    |      |      |
| Toplam       | 196 |                   |       |    |      |      |

Çalışmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeylerine göre SOKÜM başarı puan ortalamalarına ilişkin bulgular Tablo 6'da verilmiştir. Sonuçlara göre öğrencilerin sıra ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. ( $X^2_{(3)}: 8,502, p<,05$ ). Anlamlı farklılığın hangi guruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlardan hareketle anlamlı farklılığın 1 ile 3. sınıf ve 2 ile 3. sınıflar arasında olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının SOKÜM tutum puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ANOVA testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 7'de verilmiştir.

**Tablo 7. Öğretmen adaylarının sınıf düzeyi ile SOKÜM tutumları arasındaki ilişkiye yönelik bulgular**

| Sınıf Düzeyi  | Kareler toplamı | sd  | Kareler ortalaması | F     | p    | Fark |
|---------------|-----------------|-----|--------------------|-------|------|------|
| Gruplar arası | 270,08          | 3   | 90,03              | 1,252 | ,292 | Yok  |
| Gruplar içi   | 13666,60        | 190 | 71,93              |       |      |      |
| Toplam        | 13936,68        | 193 |                    |       |      |      |

Öğrencilerin sınıf düzeyine göre SOKÜM tutum puan ortalamasına ilişkin bulgular Tablo 7'de gösterilmiştir. Test sonuçları incelendiğinde öğrencilerin sınıf düzeyine göre SOKÜM tutum puan ortalamaları arasındaki fark anlamlı olmadığı görülmektedir ( $F_{(3-190)}: 1,252, p>,05$ ). Buna göre, öğrencilerin sınıf düzeylerinin SOKÜM'e yönelik tutumlarında belirleyici bir rol oynamadığı görülmektedir.

*Öğretmen adaylarının SOKÜM'e yönelik başarı ve tutumlarının akademik not ortalamaları değişkenine göre değerlendirilmesi*

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının not ortalamaları değişkenine göre SOKÜM tutum ve başarıları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığına ilişkin yapılan Mann-Whitney U Testi analiz sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

**Tablo 8. Not ortalamalarına göre öğretmen adaylarının SOKÜM tutum ve başarı puan ortalamalarına ilişkin bulgular**

| Not Ort.  | n   | Puan türü | Ortalama sıra | Sıra toplamı | U       | z     | p    |
|-----------|-----|-----------|---------------|--------------|---------|-------|------|
| 2.00-3.00 | 127 | Tutum     | 96,05         | 12198,00     | 4070,00 | -,822 | ,411 |
| 3.00-4.00 | 69  |           | 103,01        | 7108,00      |         |       |      |
| Toplam    | 196 | Başarı    | 96,04         | 8417,50      | 4068,50 | -,849 | ,396 |
|           |     |           | 103,04        | 10888,50     |         |       |      |

Tablo 8’de verildiği üzere sosyal bilgiler öğretmen adaylarının not ortalamalarına göre SOKÜM’e yönelik hem tutumlarında (z: -,822, p<,411) hem de başarılarında (z: -,849, p<,396) anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

*Öğretmen adaylarının SOKÜM’e yönelik başarı ve tutumlarının ikamet yeri değişkenlerine göre değerlendirilmesi*

Öğretmen adaylarının SOKÜM başarı testinden aldıkları puanların ikamet yeri değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis H Testi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

**Tablo 9. Öğretmen adaylarının ikamet yerleri ile SOKÜM başarıları arasındaki ilişkiye yönelik bulgular**

| İkamet yeri | N   | Sıra Ortalamaları | X <sup>2</sup> | sd | p    | Fark |
|-------------|-----|-------------------|----------------|----|------|------|
| Köy         | 15  | 99,57             | 1,308          | 3  | ,727 | Yok  |
| Belde       | 12  | 81,46             |                |    |      |      |
| İlçe        | 49  | 101,63            |                |    |      |      |
| İl          | 120 | 98,79             |                |    |      |      |
| Toplam      | 196 |                   |                |    |      |      |

Çalışmaya katılan öğrencilerin ikamet yerlerine göre SOKÜM başarı puan ortalamalarına ilişkin bulgular Tablo 9’da verilmiştir. Sonuçlara göre öğrencilerin sıra ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (X<sup>2</sup><sub>(3)</sub>: 1,308, p>,05).

Öğretmen adaylarının SOKÜM tutum ölçeğinden aldıkları puanların ikamet yeri değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonuçları Tablo 10’da verilmiştir.

**Tablo 10. Öğretmen adaylarının ikamet yerleri ile SOKÜM tutumları arasındaki ilişkiye yönelik bulgular**

| Sınıf Düzeyi  | Kareler toplamı | sd  | Kareler ortalaması | F     | p    | Fark |
|---------------|-----------------|-----|--------------------|-------|------|------|
| Gruplar arası | 328,34          | 3   | 109,45             | 1,528 | ,209 | Yok  |
| Gruplar içi   | 13608,34        | 190 | 71,62              |       |      |      |
| Toplam        | 13936,68        | 193 |                    |       |      |      |

Tablo 10’da verilen test sonuçları incelendiğinde öğrencilerin sınıf düzeyine göre SOKÜM tutum puan ortalamaları arasındaki fark anlamlı olmadığı görülmektedir (F<sub>(3-190)</sub>: 1,528, p>,05).

*Öğretmen adaylarının SOKÜM başarı ve tutum puanları arasındaki ilişkiye yönelik bulgular*

Çalışma grubunda bulunan öğretmen adaylarının SOKÜM başarı testinden ve tutum ölçeğinden aldıkları puanlar arasında bir ilişkinin bulunup bulunmadığının ve varsa ne yönde olduğunun belirlenmesi amacıyla Spearman's rho korelasyon testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı, ilişki düzeyinin ise yok denecek kadar düşük olduğu görülmüştür (r= ,006, p>,05).

## Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Çalışmada ulaşılan bulgular değerlendirildiğinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunun Nevruz, Hıdırellez gibi yaygın kültürel etkinliklere katılım göstermiş olsalar da onların SOKÜM'e ilişkin farkındalıklarını ve bilgi düzeylerini artıracak olan ödev, proje vb. hazırlamadığı ve bilimsel bir etkinliğe katılım göstermedikleri görülmektedir. Ayrıca, katılımcıların yarısının erişim kolaylığı olmasına rağmen Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi'ni ziyaret etmediği anlaşılmaktadır. Bu durum sosyal bilgiler öğretmen adaylarının entelektüel çaba gerektiren etkinliklere yönelik ilginin daha az olduğu yönde yorumlanabilir. Bununla birlikte öğrencilerin SOKÜM'e yönelik bilgi düzeylerinin düşük, tutumlarının ise kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmektedir. Konuyla ilgili bir başka çalışmada da öğrencilerin SOKÜM'e yönelik ilgi düzeylerinin yüksek, bilgi ve farkındalık düzeylerinin ise düşük olduğu ortaya konulmuştur (Keçe, 2015; Gümüş ve Adanalı, 2011; Keçe ve Dinç, 2010). Öğrencilerin bilgi ve farkındalık kaynaklarının yetersizliği onların SOKÜM başarı testinden aldıkları puanların düşük olması üzerinde de etkili olmuş olabilir. Diğer yandan öğrencilerin bilgi ve farkındalık kaynaklarının SOKÜM'e yönelik başarılarında anlamlı bir farklılık oluşturmadığı, tutumlarında ise sadece kültürel etkinliklere katılımlarının anlamlı bir farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Daha önce yapılan bir çalışmada da öğrencilerin kültürel turizm değerlerine yönelik tutumlarında ödev, sunum hazırlama veya kültürel turizm değerlerine yönelik gezilerin etkili olmadığı görülmüştür (Ablak, Dikmenli ve Çetin, 2014). Bununla birlikte SOKÜM'e yönelik müzeler ve Hıdırellez gibi şenlikler bu mirasın deneyimlenmesi, yaşatılması ve bu mirasa yönelik farkındalık oluşturmaları için uygun ortamlar sunmaktadır (Gürel ve Er, 2020; Er ve Yılmaz, 2020; Metin Basat, 2013). Bu nedenle sosyal bilgiler öğretmen adaylarını SOKÜM unsurları ile daha fazla karşılaşmalarını sağlayacak ortamların oluşturulmasının onların bu unsurlara yönelik bilgi ve farkındalıklarını daha da artıracığı düşünülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının SOKÜM'e yönelik başarılarının cinsiyet değişkeninden etkilenmemekle birlikte tutumlarının kadın öğrenciler lehine anlamlı bir şekilde etkilendiği görülmüştür. Buna rağmen daha önce tarihi, kültürel ve turizm değerlerine yönelik öğrenci tutumlarının araştırıldığı çalışmalarda ise cinsiyetin anlamlı bir farklılık yaratmadığı ortaya konulmuştur (Polat, 2018; Ablak, Dikmenli ve Çetin, 2014; Çetin ve Akkaya, 2013; Dinç, Erdil ve Keçe, 2011; Karakuş, Çepni ve Kılcan, 2011). Bununla birlikte öğretmen adaylarının diğer değişkenler olan akademik başarı ortalamalarının, ikamet yerlerinin ve sınıf düzeyi değişkenlerinden sadece sınıf düzeyi değişkeninin öğrenci başarısı üzerinde anlamlı bir farklılık kaynağı olduğu, diğer bütün değişkenlerin hem öğrenci başarısı hem de tutumlarında anlamlı bir farklılık kaynağı olmadığı görülmüştür. Sınıf düzeyi değişkeninin öğrenci başarısında anlamlı bir farklılık kaynağı olmasının sosyal bilgiler lisans eğitiminde verilen ders içeriklerine bağlı olarak değiştiği söylenebilir. Yapılan bu çıkarımı, birinci sınıf sınıftan üçüncü sınıfa kadar başarı puan ortalamalarının yükselişi ve bu ortalamaların dördüncü sınıfta düşüyor olması destekler niteliktedir. Alan derslerinin yoğun olarak verildiği bu dönemde öğretmen adaylarının SOKÜM'e yönelik farkındalıkları sürekli artarken dördüncü sınıfta meslek bilgisi derslerinin yoğun olarak verilmeye başlanması ile bir azalmanın olduğu söylenebilir. Ablak, Dikmenli ve Çetin (2014), Çetin ve Gürgil (2014) ve Polat (2018) tarafından yapılan çalışmada da sınıf düzeyi ile öğrencilerin tarihi ve kültürel turizm değerlerine yönelik farkındalıkları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu yönüyle mevcut çalışmada daha önceki çalışmalarla benzer bir sonuca ulaşıldığı söylenebilir.

Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuca göre öğretmen adaylarının SOKÜM'e yönelik farkındalıkları ve tutumları arasında pozitif veya negatif yönde herhangi bir ilişkinin bulunmamasıdır. Bu sonuç kültürel mirasa yönelik tutum ve farkındalığın birbirinden bağımsız değerlendirilebileceğini göstermektedir. Diğer sonuçlarla birlikte değerlendirildiğinde ise sosyal bilgiler öğretmen adaylarının SOKÜM'e yönelik tutumları yüksek olsa da bunun, bütüncül bir yaklaşımla, öğrencilerin farkındalıklarının artırılması ile de desteklenmesi gerektiği söylenebilir. Gerek ders içi gerek ders dışı etkinlikler yoluyla öğrencilerin SOKÜM'e yönelik farkındalıkları geliştirilebilir (Gürel, 2018; Polat, 2018; Ablak, Dikmenli ve Çetin, 2014; Çelepi, 2016; Jones vd., 2012; Sharma vd., 2012). Bu amaçla sosyal bilgiler öğretmen adaylarına konuyla ilgili ödev,

proje vb. görevler verilebilir, konferans, seminer gibi bilimsel etkinliklere katılımları desteklenebilir veya konuyla ilgili müze veya sergilere geziler düzenlenebilir. Böylelikle gelecek nesillere kültürel mirası tanıtmaya ve taşıma adına önemli bir görevi olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının daha fazla kültürel miras unsurları ile karşılaşmalarına fırsat verilmiş olacaktır. Çalışmanın sonuçlarından hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

- Bu çalışma sosyal bilgiler lisans öğrencileri ile yapılmıştır. Benzer çalışmaların ilk ve orta öğretim düzeyinde de yapılması genç kuşağın somut veya SOKÜM öğelerine yönelik tutum ve farkındalıklarının mevcut durumuna ilişkin daha kapsamlı bilgi sunabilir.
- Öğrencilerin kültürel miras farkındalıkları üzerinde müfredatın etkisini daha da artırma adına öğrencileri süreçte daha fazla etkin kılacak görevler verilebilir.
- Sivil toplum kuruluşları ve yerel yöneticiler kültürel unsurları yaşatacak etkinliklerin planlanması ve gerçekleşmesinde daha fazla sorumluluk almalıdırlar.
- Genç nesiller üzerinde etkisi oldukça fazla olan medya araçlarında milli değerlerden beslenen içeriklere daha fazla yer verilmelidir.

### Kaynakça

- Ablak, S., Dikmenli, Y., & Çetin, T. (2014). Üniversite öğrencilerinin Kırşehir'in tarihi ve kültürel turizm değerlerine yönelik farkındalıkları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 171-186.
- Artun, E. (2008). *Halk kültürü araştırmaları "halk kültürlerinin gelecek kuşaklara taşınması"*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F., (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, A. (2014). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çelepi, M. S. (2016). SOKÜM ve üniversite gençliği. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(3), 15-35.
- Çengelci, T. (2012). Sosyal bilgiler öğretim programında somut olmayan kültürel mirasın yeri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 219-236.
- Çetin, T. & Akkaya, M. (2013). The Awareness of the University Students about of the Cultural Heritage and the Touristic Values of Turkey in UNESCO World Heritage List. The Science and Education at The Beginning of The 21st Century in Turkey. St. Kliment Ohridski University Press (Edit.:Aleksandır Drujinin, Zdravka Kostova, Igor Sharuho and Emin Atasoy), 641 -660.
- Çetin, T. & Gürgil, F. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Bartın'ın Doğal ve Kültürel Turizm Değerlerine Yönelik Farkındalıkları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (4), 255-274.
- Deveci, H. (2009). Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürden Yararlanma: Öğretmen Adaylarının Kültür Portfolyolarının İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilgiler Dergisi*, 8(28), 1-19.
- Dinç, E., Erdil, M. & Keçe, M. (2011). Uşak üniversitesi öğrencilerinin tarihi ve kültürel eserler hakkındaki ilgi ve farkındalıklarının incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 267-285.
- Er, H. & Yılmaz, R. (2020). The Impact of Museum Education Practice on Teacher Candidates' Views and Motivation in Social Studies, *International Journal of Education Technology and Scientific Research*, 5(11), 315-352.
- Gümüş, N. & Adanalı, R. (2011). Buca'da (İzmir) tarihi ve kültürel mirasa yönelik ortaöğretim öğrencilerinin tutum ve davranışları. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 87-102.

- Güngör, E. (2011). *Dünden bugünden: tarih, kültür, milliyetçilik*. Ankara: Ötüken Neşriyat.
- Gürel, D. & Er, H. (2020). Kültürel miras aktarımında önemli bir kaynak kent müzeciliği: “Bartın Kent Müzesi” Örneği. *Edebiyat-kültür ve tarih araştırmaları* (Ed. Karakök, T. & Demir, H.) içinde (148-174), İstanbul: Hiperyayın.
- Gürel, D. (2018). *SOKÜM Etkinliklerinin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanımı*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gürel, D., & Çetin, T. (2018). Sosyal Bilgiler Dersi ve Kültür Aktarımında Edindiği Rol Üzerine Bir İnceleme. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 6(2), 22-40.
- Gürel, D., & Çetin, T. (2019). Intangible cultural heritage attitude scale: validity and reliability study. *Bartın University Journal of Educational Research*, 8(1), 82-102.
- Held, D., McGrew, A., Goldblatt, D., & Perraton, J. (2010). Küreselleşme. A. Giddens (Ed.), *Sosyoloji: Başlangıç Okumaları*, (G. Altaylar, Çev.) içinde (s.71-76). İstanbul: Say Yayınları.
- Jones, S. R., Rowan-Kenyon, H. T., Ireland, S. M., Niehaus, E., & Skendall, K. C. (2012). The meaning students make as participants in short-term immersion programs. *Journal of College Student Development*, 53(2), 201–230.
- Kaplan, M. (2001). *Türk milletinin kültürel değerleri*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Karakuş, U., Çepni, O. ve Kılcan, B. (2011). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin turizme yönelik görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Safranbolu’da nicel bir çalışma). *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, (4), 85-95.
- Keçe, M. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Ankara’nın tarihi ve kültürel turizm değerlerine yönelik ilgi ve farkındalıkları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 1(16), 131–149.
- Keçe, M. ve Dinç, E. (2010) “Öğretmen adaylarının tarihi ve kültürel eserler hakkındaki ilgi ve farkındalıklarının incelenmesi” *1. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu*. 16-18 Haziran 2010, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi.
- Kıncal, R. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Kirshenblatt-Gimblett, B. (2004). Intangible heritage as metacultural production. *Museum international*, 56(1-2), 52–65.
- MEB (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programı kılavuz kitabı (4-5. sınıflar)*. Ankara. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. <http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx> sayfasından erişilmiştir.
- Metin Basat, E. (2013). Somut ve somut olmayan kültürel mirası birlikte koruyabilmek. *Milli Folklor*, 25(100), 61-71.
- Oğuz, M. O. (2008). *Çağdaş kentin kültürü ve somut olmayan kültürel miras*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.
- Oğuz, M. Ö. (2010). Türkiye’de mit ve masal çalışmaları veya bir olumsuzlama ve tek-tipleştirme öyküsü. *Milli Folklor*, 22(85), 36–45.
- Oğuzkan, A. F. (1993). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Polat, S. (2018). The Attitudes and Awareness of the Teacher Candidates about Cultural Heritage. *World Journal of Education*, 8(5), 49-62.
- Sharma, S., El-Atwani, K., Rahatzad, J., Ware, J., Phillion, J., & Malewski, E. (2012). How disorienting experiences in informal learning contexts promote crosscultural awareness in preservice teachers: Findings from a study abroad program. *Learning Landscapes*, 5(2), 281–294.

- Smith, P. (2007). *Kültürel kuram*. (S. Güzelsarı ve İ. Gündoğdu, Çev.). İstanbul: Babil.
- Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi. (2003). 10.07.2020 tarihinde <https://ich.unesco.org/doc/src/00009-TR-PDF.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Sözer, E. (2008). Sosyal bilgiler dersinin tanımı, kapsamı ve ilköğretim programındaki yeri. Ş. Yaşar, (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s. 41–55). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Sözer, E. (2008). Sosyal bilgiler dersinin tanımı, kapsamı ve ilköğretim programındaki yeri. Ş. Yaşar, (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s. 41–55). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Süleymanov, E. (2004). Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Değişim Süreci İçerisinde Azerbaycan Toplumunun Bazı Meseleleri. *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, 29, 49-54.
- Şahin, K., & Yaylı, H. (2016). Geleneksel Göçebelikten Modern Göçlere Türkiye’de Gençlerin Kentlilik Bilinci-Kırıkkale Örneği Üzerinden Bir Analiz. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 51(2), 79-108.
- Tezcan, M. (2015). *Gençlik, kültür ve toplum*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Türker, M. Z. (1994). Gençlik ve millî kültür. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 289–291.
- Williams, R. (1993). *Kültür*. (S. Aydın, Çev.), Ankara: İmge Kitabevi.

**Research Article**

**Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Somut Olmayan Kültürel Mirasa Yönelik Tutum ve Farkındalıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi**

*Examining of Social Studies Teacher Candidates' Attitudes and Awareness towards Intangible Cultural Heritage in Terms of Various Variables*

|                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Davut GÜREL</b><br>Dr. Öğretim Üyesi, Bartın Üniversitesi<br>Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi<br>Anabilim Dalı<br><a href="mailto:gureldavut@gmail.com">gureldavut@gmail.com</a><br><a href="https://orcid.org/0000-0003-2309-9202">https://orcid.org/0000-0003-2309-9202</a> | <b>Turhan ÇETİN</b><br>Prof. Dr. Gazi Üniversitesi<br>Gazi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi<br>Anabilim Dalı<br><a href="mailto:cetin.turhan@gmail.com">cetin.turhan@gmail.com</a><br><a href="https://orcid.org/0000-0002-2229-5255">https://orcid.org/0000-0002-2229-5255</a> |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**Extended Summary**

**Introduction**

In today's world, the impacts of powerful cultures on weaker ones have become considerably higher especially because of globalization and the use of the internet in almost every field of life. The increasing effect of the popular culture on the young generations may cause them to alienate from their original culture (Held, McGrew, Goldblatt, and Perraton, 2010). Oğuz (2010) points out an example in this respect; he states that the modern Turkish children are familiar with foreign cultural values such as Robin Hood and Snow White more than they know the local Turkish cultural values such as Köroğlu and Zümrüdü Anka. Oğuz (2008) on the other hand mentions that while Turkish university students have more or less knowledge about Thanksgiving Day and Halloween, which are foreign cultural elements, they don't know Turkish original cultural elements such as the 7<sup>th</sup> of May or the Day of the Crocus. Based on this information, it can be said that the young generation has started to alienate from its original values especially because of the impact of popular culture. Moreover, these examples indicate that different elements of the dominant cultures have negative impacts on other cultures. The development of original social cultures continues for centuries and the impacts of different cultures are undeniable; however, if these impacts don't fit the national existence of that culture, they may destroy it (Kaplan, 2001). This is why; it is highly significant for the young generations, who are affected by the foreign cultural elements, to know their original culture to secure the future and values of societies (Tezcan, 2015).

When the relationship between education and culture is analyzed, it can be seen that education is a highly efficient bearer and organizer of tradition (Williams, 1993, p. 187). The role of education in the transmission of culture increases the importance of the goals and purposes of Social studies lesson taught in primary education level (Sözer, 2008; Deveci, 2009; Çengelci, 2012; Gürel and Çetin, 2018). The purposes of presenting cultural values in the field of "Culture and Heritage" of Social studies class are to increase knowledge about the tangible and intangible cultural heritages and develop consciousness about protecting and developing them (Ministry of National Education, 2005). All these goals shall only be reached when social studies teachers that are highly knowledgeable and conscious about the cultural heritage serve in the field of education (Ablak, Dikmenli and Çetin, 2014). This fact necessitates making studies and researches about the knowledge, attitude, and consciousness of social studies teachers about the cultural heritage.

Values, beliefs, and norms of culture are kept in the minds of societies; however, they spiritually exist, and it is impossible to directly observe them (Güngör, 2011, p. 57). In this respect, the consciousness of university students about the basic dimensions of intangible cultural heritage and attitude of these students towards these valuable assets can be determined and evaluated by the information tests and surveys; in other words, it is possible to observe these important points through these instruments.

### **Purpose of the Study**

The purpose of this study is to research the attitudes and consciousness of social studies teacher candidates towards intangible cultural heritage; the students studied in a state university in Turkey are included in this research study as the research group. Answers to the below-mentioned questions are sought for this purpose:

- What do social studies teacher candidates do to increase their interest and consciousness about the intangible cultural heritage?
- What are the success scores and attitude levels of social studies teacher candidates about the intangible cultural heritage?
- Is there a meaningful difference between the knowledge level of social studies teacher candidates about intangible social heritage in terms of the variables of gender, class, and place of residence?
- Is there a meaningful difference between the intangible cultural attitudes of social studies teacher candidates in terms of the variables of gender, class, and place of residence?
- What kind of a relationship is there between the intangible cultural attitude of social studies teacher candidates and the level of their knowledge?

### **Method**

The general survey model is used in this research study to determine the attitudes of social studies teacher candidates towards intangible cultural heritage and understand what they do to increase their level of knowledge and consciousness about the intangible cultural heritage. The study group of the research consists of 196 teacher candidates (F=136, M=58), who studied in the social sciences teaching undergraduate program during the 2018-2019 academic semesters at Gazi University Faculty of Education. The data collection tools of the research are the personal information form, intangible cultural heritage success test, and intangible cultural heritage attitude survey. The data obtained in the research are analyzed through SPSS 22.0 (Statistical Package for the Social studies) program.

### **Findings**

When the data obtained in the study is analyzed, it is determined that although most of the social studies teacher candidates have participated in original cultural activities such as Nawruz and Hidrellez, while they didn't prepare any kind of homework or project that could increase their consciousness and knowledge level about the intangible cultural heritage; on the other hand, according to the data, it can be said that they didn't participate in a scientific activity that could serve the same purpose. It is found that although it is easy to reach the Intangible Cultural Heritage Museum, half of the participators didn't visit it. This fact indicates that social studies teacher candidates have little interest in activities that require intellectual effort. Besides, it is observed that the knowledge level of students about the intangible cultural heritage is low while their attitude level is acceptable. It is found that the success of social studies teacher candidates about intangible cultural heritage isn't affected by the variable of gender; their attitude towards the intangible cultural heritage is positively affected in favor of female students. In addition to all these, it is seen that the variable of the class level is a resource of meaningful difference in terms of student success; the variables of academic success average and place of residence didn't make any difference in terms of their success. In addition to all these, it is seen that the variables of success average, place of residence, and class level of teacher candidates didn't cause any

difference in their attitudes towards intangible cultural heritage; however, the variable of class level caused a meaningful difference in student success.

### **Conclusion and Recommendation**

According to a result obtained in the research, social studies teacher candidates' effort for increasing their consciousness about intangible cultural heritage is insufficient and none of the variables have created a meaningful difference in their attitude. In terms of success, it can be said that the success level of female students is higher. According to another result reached in the research, there is not a negative or positive relationship between the consciousness and attitudes of teacher candidates about intangible cultural heritage. This result indicates that the consciousness and attitude about cultural heritage can be evaluated independent of each other.

When all the results obtained in the research are evaluated, it can be said that although the attitudes of social sciences teacher candidates about intangible cultural heritage are high, this should be supported with a holistic approach, by increasing their consciousness. The consciousness of students about intangible cultural heritage can be increased both in-class and extracurricular activities. Their participation in scientific activities such as conferences, seminars can be supported, the number and variety of their homework and projects can be increased, and/or visits to museums and exhibitions can be organized for this purpose. It will thus be possible to give the social studies teacher candidates, who have a significant role in introducing and carrying intangible cultural heritage to future generations, a chance to meet more cultural heritage elements.